

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

18 februari 2005

BELEIDSNOTA

Werk

2004-2009

VERSLAG

**namens de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door de heer Koen Van den Heuvel**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden:

de heren Thieu Boutsen, Freddy Van Gaever, Roland Van Goethem, John Vrancken, Frans Wymeersch;

de heer Jan Laurys, de dames Trees Merckx-Van Goey, Miet Smet, de heer Koen Van den Heuvel;

de heer Louis Bril, mevrouw Annick De Ridder, de heer Jul Van Aperen;

de dames Caroline Gennez, Anissa Temsamani, de heer André Van Nieuwkerke.

Plaatsvervangers:

de heren Johan Deckmyn, Jean Geraerts, Jan Penris, Stefaan Sintobin, mevrouw Marleen Van den Eynde;

de heer Carl Decaluwe, mevrouw Kathleen Helsen, de heren Frans Peeters, Eric Van Rompuy;

mevrouw Patricia Ceysens, de heer Jaak Gabriels, mevrouw Vera Van der Borgh;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, Robert Voorhamme.

Toegevoegde leden:

mevrouw Vera Dua;

de heer Jan Peumans.

Zie:

97 (2004-2005)

- Nr. 1: Beleidsnota
- Nrs. 2 en 3: Met redenen omklede moties

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door de minister.....	4
II. Bespreking	7
A. Meer mensen aan het werk	7
1. Opmerkingen van de leden van de commissie	7
2. Antwoord van de minister	10
B. Meer ruimte voor talenten.....	14
1. Opmerkingen van de leden van de commissie	14
2. Antwoord van de minister	21

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie heeft de beleidsnota Werk 2004-2009, ingediend door de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, besproken op haar vergaderingen van 23 november en 2 december 2004. Deze bespreking verliep in nauwe samenhang met de bespreking van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2005. Het grootste deel van de besprekingen was gewijd aan de beleidsopties van de de minister, zoals die in de beleidsnota werd verwoord.

In dit verslag komen dus de elementen aan bod die geen rechtstreeks verband hielden met de bespreking van de begroting. Voor de onderdelen van de bespreking, over specifieke aspecten van de begroting 2005, verwijzen we naar het begrotingsverslag van de commissie, uitgebracht aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting (*Parl. St. Vl. Parl. 2004-05, nr. 15/7-E*).

Aangezien een groot aantal beleidsopties van de minister in een nauwe relatie staan tot het beleid dat hij wenst te ontwikkelen op het vlak van onderwijs en vorming, werden voor de bespreking ook de leden van de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie uitgenodigd aan het debat deel te nemen.

Tot besluit van deze bespreking werden met redenen omklede moties ingediend door de heren André Van Nieuwerkerke en Koen Van den Heuvel, mevrouw Annick De Ridder en de heer Jan Peumans (*Parl. St. Vl. Parl. 2004-05, nr. 97/2*) en door de heren Freddy Van Gaever en Roland Van Goethem (*Parl. St. Vl. Parl. 2004-05, nr. 97/3*).

I. TOELICHTING DOOR DE MINISTER

De *minister* wijst er vooraf op dat een aantal thema's van de beleidsnota Werk, de inhoud van de nog in te dienen beleidsnota Onderwijs overlappen. Het is de bedoeling dat de beleidsnota Onderwijs die begin januari beschikbaar zal zijn, meer in detail zou ingaan op een aantal specifieke

pijnpunten van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

De minister licht de structuur van zijn beleidsnota toe. Op de Vlaamse arbeidsmarkt scoren een aantal specifieke groepen slecht. De gegevens daarover zijn niet nieuw. Als de werkgelegenheidsgraad van mensen van niet-Europese oorsprong in Vlaanderen met die van EU-burgers wordt vergeleken, dan is het verschil enorm groot. Vlaanderen is op dat vlak veruit de slechtste leerling van de Europese klas. Er kan zelfs niet worden gezegd dat we achteraan het peloton fietsen, we hebben het peloton helemaal moeten loslaten. In Vlaanderen bedraagt die werkgelegenheidsgraad 36 procent voor de leeftijdscategorie van 15 tot en met 64 jaar. In België ligt dat nog iets lager, maar niet zo veel: daar is het 30 procent. Een andere slechte leerling is Frankrijk, met 43 procent, wat toch al heel wat beter is. In andere landen bedraagt dat percentage 52 of meer procent. Het Europese gemiddelde is 52 procent. Dat Vlaanderen het zo uitzonderlijk slecht doet, is een zeer schrijnende vaststelling, die nog onvoldoende is doorgedrongen.

Ook inzake de werkzaamheid bij ouderen presteert Vlaanderen uitzonderlijk slecht. Vlaanderen doet het ook niet goed inzake de werkgelegenheid voor mensen met een of andere arbeidshandicap. Ook hier gaat het dus om een belangrijke doelgroep.

Men kan het beeld ook wat positiever stellen: Vlaanderen doet het wel erg goed voor de bevolkingsgroep van personen van Europese oorsprong tussen 25 en 50 jaar. Maar voor de rest doen we het slecht. Verontrustend is dat die cijfers voor allochtonen en al evenmin voor personen met een arbeidshandicap eigenlijk niet verbeteren. Integendeel zelfs. Het aantal werkzoekenden met een arbeidshandicap stijgt. De cijfers verbeteren wel een beetje voor de ouderen, maar onvoldoende om te spreken van een echte kentering.

Ondanks deze vaststelling is de beleidsnota niet opgebouwd vanuit een doelgroepenbenadering. De nota gaat uit van de notie dat er een algemeen beleid moet worden gevoerd, omdat we ervan overtuigd zijn dat de zwakkere positie van ouderen, allochtonen en mensen met een arbeidshandicap in zeer belangrijke mate het gevolg is van

algemene stoornissen op onze arbeidsmarkt of algemene gebreken in het beleid.

De minister geeft enkele voorbeelden, die prominent zijn in het beleid dat hij voorstelt. Tot nu toe was er geen sluitende aanpak inzake de begeleiding van en de hulp aan werkzoekenden. Het is niet zo dat iedereen die werk zoekt in Vlaanderen echt een geïndividualiseerd aanbod van ondersteuning en begeleiding wordt geboden. Dat gaat nu wel gebeuren: in samenhang met de aanpak die de federale regering heeft uitgewerkt met betrekking tot het volgen van werklozen door de RVA, zullen de gewesten op een sluitende manier iedereen die werk zoekt een aanbod doen van begeleiding en hulp. Pas als dat gebeurt, zullen de zwakste groepen echt aan boord worden genomen, want zo worden de mazen van het net gesloten. Met het realiseren van die algemene doelstelling wordt een antwoord geboden op de problemen van de zwakste groepen.

Volgens de minister moet dat ontwikkeld worden door de VDAB. Dat moet meer zijn dan een oppervlakkig hulpaanbod dat voor iedereen hetzelfde is. Er moet een goed onderscheid worden gemaakt tussen mensen die vrij intens moeten worden begeleid en mensen die zelf wel hun weg kunnen vinden en voor wie een eenvoudig contact met de VDAB misschien volstaat. Dat onderscheid willen we de komende jaren verder uitwerken.

De nota licht dit toe waar het gaat over een getrappt model. In deze fase zal een meer intense begeleiding worden georganiseerd voor langdurig werklozen en laaggeschoolden. De minister wil dat model nog verfijnen. Vanaf 2006 zal worden geprobeerd de VDAB gedifferentieerd te laten werken naar gelang van het individu en zijn of haar competenties. Er zal op een fijnmazige wijze een onderscheid worden gemaakt naar gelang van het soort mensen dat zich aanbiedt. Dus niet op basis van oppervlakkige criteria zoals het diploma en hoe lang men al werk zoekt, maar op basis van de competenties waarover die persoon beschikt.

Tot op heden heeft het beleid een algemeen tekort vertoond, namelijk het ontbreken van een sluitende en volledige aanpak van de hulp aan en de begeleiding van werkzoekenden. Indien deze aan-

pak gedurende de komende drie jaar geleidelijk en op een gedifferentieerde manier kan worden opgebouwd, zal tegelijkertijd de situatie van de zwakke groepen verbeteren. Dat betekent uiteraard dat er een aanbod voor die zwakke groepen moet worden ontwikkeld.

De minister schetst nog een tweede algemeen probleem dat voor de zwakke doelgroepen bijzonder belangrijk is, namelijk de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Vlaanderen beschikt over een degelijk onderwijs. De bruggen tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt blijken evenwel moeilijk te bouwen. Om hieraan iets te doen, moeten op verschillende terreinen acties worden ondernemen.

Ten aanzien van de elders verworven competenties moet, in samenspraak met het onderwijs, een doorgedreven erkenningspolitiek worden gevoerd. Er moet worden voor gezorgd dat jonge mensen de juiste onderwijskeuzes maken.

Er moeten ook een aantal specifieke pijnpunten in het onderwijsbestel worden aangepakt. De minister denkt hierbij in eerste instantie aan het deeltijds BSO. Twintig jaar na de oprichting van dat onderwijssysteem kunnen een aantal mislukkingen worden vastgesteld. Meer dan de helft van de leerlingen van het deeltijds BSO beperkt zich tot het volgen van lessen. Daarbuiten doen ze helemaal niets. Er wordt in het deeltijds BSO trouwens ook heel wat gespijbeld. Het bestaande aanbod volstaat niet om al die jongeren een werkactiviteit of een stage aan te bieden. Er moet een sluitende aanpak voor dat probleem worden ontwikkeld en alle leerlingen moet een voltijds engagement kunnen worden aangeboden. Aangezien het bij het aangeboden curriculum hoort, zouden de leerlingen hierop moeten ingaan. Als een sluitende aanpak kan worden ontwikkeld, dan zou dat positieve gevolgen hebben voor een zwakke groep in onze samenleving. Heel wat jonge allochtonen zitten immers in het deeltijds BSO en heel wat allochtone werkzoekende schoolverlaters zijn uit het deeltijds BSO afkomstig.

De aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt vormt een algemeen probleem. Indien Vlaanderen erin slaagt dat probleem in de breedte aan te pakken, zal tegelijkertijd een zwakke,

schrijnend vaak in de statistieken opduikende groep in de samenleving worden vooruitgeholpen.

Een derde algemeen probleem is de mobiliteit op de arbeidsmarkt. In landen met een hogere werkgelegenheidsgraad ligt de mobiliteit op de arbeidsmarkt vaak een stuk hoger dan in Vlaanderen. Er kan in dat verband naar Denemarken worden verwezen. In Denemarken zijn jongeren, ouderen en allochtonen meer werkzaam dan in Vlaanderen. In Denemarken ligt de mobiliteit tussen verschillende jobs eveneens een stuk hoger. Statistisch gezien werken mensen minder lang op dezelfde plaats.

Het verband tussen de hogere werkzaamheidsgraad en de grotere mobiliteit is significant. Indien de mobiliteit tussen jobs goed draait, verdwijnen oudere mensen die ten gevolge van een herstructurering worden afgedankt, niet automatisch in de werkloosheid of in het brugpensioenstelsel. Ze krijgen de kans een nieuwe job te vinden.

Ook voor de andere zwakke groepen in de samenleving is dat een goede zaak. Zo doet de uitzendsector het al bij al niet slecht voor de allochtonen op onze arbeidsmarkt. Veel leden van de allochtone gemeenschap komen door middel van uitzendarbeid op de arbeidsmarkt terecht. Hier zijn een aantal redenen voor. Zo stellen de werkgevers een zeker vertrouwen in de door hen gebruikte uitzendkantoren. Bovendien krijgen de werkgevers de kans om de uitzendkrachten eens te observeren alvorens ze zelf aan te werven. Op die manier spelen bepaalde vooroordelen tegenover uitzendkrachten een minder belangrijke rol. De uitzendarbeid vormt een onderdeel van een mobiele en flexibele arbeidsmarkt. Vanuit het oogpunt van bepaalde doelgroepen is dat een positieve zaak.

Indien erin wordt geslaagd de mobiliteit tussen jobs en verstandige vormen van flexibiliteit te ontwikkelen, zullen de zwakkere groepen, zoals de ouderen en de niet-Europeanen, het ongetwijfeld een stuk beter doen. Wat dat betreft, is er behoefte aan een algemeen beleid.

De mobiliteit op de arbeidsmarkt is ook in de beleidsnota terug te vinden. Het is de bedoeling van de minister om het Herplaatsingsfonds, een beperkt instrument om werknemers die het slacht-

offer van een faillissement of van een herstructurering zijn geworden bij outplacement financieel te ondersteunen, wat meer armslag te geven en op termijn tot een mobiliteitsfonds om te vormen. In het regeerakkoord wordt overigens gewag gemaakt van de idee om mensen die ten gevolge van een herstructurering met ontslag worden bedreigd en een andere job aanvaarden, financieel te ondersteunen. Vaak verliezen die mensen op hun nieuwe arbeidsplaats immers hun bij de vorige werkgever opgebouwde anciënniteit. Voor velen betekent dat een aanzienlijk salarisverlies. Het regeerakkoord wil dergelijke overstap financieel ondersteunen via een belastingkorting op het nieuwe loon. Dat wordt een fiscaal rugzakje genoemd. De minister wenst dat vrij snel op de agenda te plaatsen. Misschien kan de tegemoetkoming in een overgangsperiode geschieden in de vorm van een premie, want een belastingkorting invoeren vraagt veel werk en tijd.

Mobiliteit hangt nauw samen met de erkenning en attestering van elders verworven competenties. Dat maakt aanwerving veel simpeler. In de vorige legislatuur kwam daarover een decreet tot stand. De minister heeft in de beleidsnota gekozen voor een tussenstap in de vorm van een generiek uitvoeringsbesluit. De procedure waarmee de SERV de beroepsprofielen en de standaarden ervan kan bepalen, zal precies worden vastgelegd. De assessmentcentra zullen bepalen hoe dat allemaal in zijn werk zal gaan. Daarna kan dat sector per sector worden toegepast. Het is de bedoeling van de minister om dat in de komende jaren systematisch uit te breiden, beginnend in de sectoren met veel knelpuntberoepen. De minister wil vanaf nu tot het einde van de legislatuur aan een stevig tempo doorwerken.

De SERV-partners stellen de beroepsprofielen en standaarden op voor bepaalde beroepen. Dat betekent dat ze de competenties per beroep vastleggen en specifieke eindtermen formuleren en opleidingen organiseren. De minister heeft goede hoop een vruchtbare samenwerking tot stand te kunnen brengen tussen de SERV-partners en de onderwijsinstanties, zoals de Dienst voor Onderwijsontwikkeling en de VLOR in het departement Onderwijs. De minister wil arbeidsmarkt en onderwijs op elkaar afstemmen door goede afspraken te maken. Daarom zijn de collega's uit

de commissie Onderwijs ook zo geïnteresseerd in dit debat.

II. BESPREKING

Tijdens de bespreking kwamen twee grote thema's aan bod :

- het algemeen werkgelegenheidsbeleid, waarbij er vooral aandacht was voor de moeilijke doelgroepen (allochtonen, jongeren en oudere werklozen) en voor de zogenaamde sluitende aanpak; dit thema is vooral terug te vinden in hoofdstuk 2 van de beleidsbrief 'Meer mensen aan het werk';
- de relatie tussen onderwijs en werk, de problematiek van het deeltijds leren, vorming en opleiding; dit thema vinden we in hoofdstuk 3 van de beleidsbrief 'Meer ruimte voor talenten.

A. Meer mensen aan het werk

1. Opmerkingen van de leden van de commissie

De heer *Louis Bril* verklaart dat de minister weet waar de problemen liggen. Het gaat over de gemeenschappelijke visie, over de aanpak door de overheden en de sociale partners, over moeilijke, maar moedige en onafwendbare keuzes.

Personen van niet-Europese oorsprong scoren zeer slecht op onze arbeidsmarkt. Ook de werkzaamheidsgraad bij ouderen is laag. De minister verklaart dat allochtonen het best hun weg naar de arbeidsmarkt zoeken via uitzendkantoren. De heer Bril zegt ervaring op het terrein te hebben met 150 arbeidskrachten. Volgens de heer Bril is de realiteit dat het met deze mensen, zolang ze niet op de loonlijst staan van een bedrijf en via een uitzendkantoor binnenkomen, vrij goed verloopt. Ze doen hun best om te worden aanvaard.

De heer Bril stelt echter vast dat, wanneer ze op de loonlijst staan, er snel sprake is van moeilijkheden van inschakeling in het bedrijf, onder andere door afwezigheden wegens ziekte. Misschien is een mentaliteitswijziging nodig. De heer Bril stelt eveneens vast dat Vlaanderen op het vlak van werkgelegenheidsgraad van allochtonen slecht scoort. Hij vraagt zich af of de hoge productiviteit van de eigen Vlaamse, autochtone arbeidskrachten niet te hoog ligt en degenen die naar hier komen om werk te zoeken dat tempo niet aankunnen. Dit is misschien meer een vaststelling dan een verklaring voor het fenomeen. De heer Bril stelt dat het belangrijk is een juiste verklaring te vinden om tot oplossingen te kunnen komen.

Inzake de werkzaamheid van ouderen denkt de heer Bril dat het tij niet meer te keren is. Het zijn de sociale partners die daar een oplossing voor moeten vinden, via de cao's. Bij een bepaalde groep van sociale partners is er volgens de heer Bril echter geen bereidheid om daar iets aan te doen.

Veel mensen van 55 à 57 jaar willen met brugpensioen gaan. Dat zijn doorgaans goede arbeidskrachten, met zeer veel ervaring. Die ervaring gaat op die manier verloren. De heer Bril dringt er vaak op aan dat dergelijke personeelsleden een paar jaar langer zouden blijven werken. Dat willen ze niet, om verschillende redenen, meestal van familiale aard, die voor die generatie van arbeidskrachten belangrijk zijn. Men moet zich bewust zijn voor dat probleem. De heer Bril zegt er geen pasklaar antwoord op te hebben. Eerst en vooral zal dat moeten gebeuren via de cao's. De bereidheid om dat te doen is echter ondermaats.

Mevrouw *Miet Smet* stelt dat het stimulerings- en het sanctiebeleid elkaar absoluut moeten aanvullen. Het sanctiebeleid is een federale bevoegdheid. Het stimuleringsbeleid valt grotendeels onder de Vlaamse bevoegdheden. Als er geen afstemming tussen beide bestuursniveaus komt, en er alleen maar een stimulingsbeleid is, dan zullen heel wat stimuli, bij gebrek aan sancties, tot niets leiden.

Wat een aanvullend beleid betreft, heeft de minister reeds een eerste aanzet gegeven. Mevrouw Smet verklaart dat haar eigen pogingen in het verleden mislukt zijn. De minister verwijst in dit verband graag naar de situatie in Denemarken, waar mensen die werk weigeren na verloop van tijd een sanctie krijgen. Mevrouw Smet vindt dat dat hier ook moet gebeuren. Op die manier kunnen de opmerkingen over allochtonen die niet willen werken en van onze sociale zekerheid profiteren, meteen worden weerlegd.

De minister heeft het ook over een zogenaamd fiscaal rugzakje of over een andere vorm van pre-

De minister heeft het ook over een zogenaamd fiscaal rugzakje of over een andere vorm van pre-

mies voor oudere werknemers gehad. Het is alleszins de bedoeling oudere werklozen die opnieuw werk aanvaarden, een bepaald voordeel toe te kennen. Mevrouw Smet vraagt zich af of dat door de andere arbeiders op de nieuwe werkplaats zal worden aanvaard. De mensen die even oud zijn en nooit zijn ontslagen, zouden, ten gevolge van die premies of fiscale voordelen, een lager loon dan de nieuwkomers ontvangen. Bovendien bestaat de mogelijkheid dat de bedrijven met dit systeem zullen frauderen.

Het brugpensioen is een zaak van de werknemers en de werkgevers. Beide sociale partners zijn steeds even happig om brugpensioen toe te kennen. Voor hen is het tegelijkertijd een oplossing voor mensen die geen werk meer hebben en een middel om de sociale vrede bij herstructureringen te bewaren. Aanpassingen van het brugpensioenstelsel zijn reeds vaak voorgesteld. Al die voorstellen zijn op weerstand van de administratie gestuit. Bij grote herstructureringen, zoals men bij Renault en bij Ford kon ervaren, blijkt het brugpensioen telkens weer de enige hefboom te zijn om de sociale problemen op te lossen. Hoewel het hier eigenlijk om een federale bevoegdheid gaat, vraagt mevrouw Smet wat hierover de visie van de minister is.

Voor de allochtonen zal volgens mevrouw Smet de combinatie van een algemeen en een groepsbeleid niet volstaan. Zeker in Brussel zal de minister nog een hele reeks speciale inspanningen moeten leveren. Brussel telt veel allochtone werklozen. In sommige gemeenten werkt haast niemand. Hierdoor worden de troeven van Brussel, een stad met een internationale uitstraling, gedeeltelijk tenietgedaan.

Mevrouw Smet merkt ook op dat in Europese werkgelegenheidsprogramma's steeds naar voor komt dat we in de toekomst contingenten van migranten zullen moeten aantrekken om de bevolkingsdaling bij de actieve groep op te vangen. In Vlaanderen is daarover enige weerstand waar te nemen. Het algemeen aanvoelen is dat alle landen van de EU een deel van migratie moeten aanvaarden. Wat is het standpunt van de minister daarover?

Het zou volgens mevrouw Smet ook nuttig zijn om de werkgelegenheidsgraad over de afgelopen twintig jaar te bekijken. Ze is ervan overtuigd dat

die nog nooit zo hoog is geweest als nu. De werkgelegenheidsgraad in Vlaanderen is steeds laag geweest. Dat komt omdat de productiviteit hier zeer hoog is, hoger dan in andere landen.

Als de werkgelegenheidsgraad in andere landen hoger is, dan heeft dat te maken met de hoge graad van deeltijdse arbeid. Mevrouw Smet verwijst daarvoor naar Nederland. Als men de cijfers zou terugbrengen tot fulltime equivalenten, dan ligt de werkgelegenheidsgraad in Nederland lager dan hier. Nu wordt er gekeken naar wie er werkt, ongeacht het feit of het nu één dag of één uur per week is.

De werkloosheid is altijd te hoog. Voor Vlaanderen is ze volgens mevrouw Smet echter niet bijzonder hoog als we ze vergelijken met andere landen.

Mevrouw *Annick De Ridder* zegt dat haar fractie zeer tevreden is met een aantal principes, zoals de sluitende aanpak van de werkloosheid, het verhogen van de werkzaamheidsgraad, het creëren van bijkomende ruimtes voor talenten en de deelname aan permanente vorming. Zij vraagt of 50-plussers op termijn ook in aanmerking komen voor trajectbegeleiding. Het gaat hier over een grote doelgroep, die niet aan zijn lot mag worden overgelaten.

Ook de heer *Koen Van den Heuvel* toont zich tevreden over de beleidsnota. Het regeerakkoord spreekt heel duidelijk van contractualisering om de sluitende aanpak te definiëren. Het sanctiemechanisme moet worden toegepast. Dat is echter een federale materie.

Het fiscaal rugzakje is volgens de heer Van den Heuvel een positief punt. Het moet echter worden gerelativeerd. Het is een bescheiden ingreep én een federale bevoegdheid. Er moet bij de federale overheid op worden aangedrongen om dit in te passen in een groter geheel.

De heer Van den Heuvel zegt tevreden te zijn dat de beleidsnota de lage werkgelegenheidsgraad onder ogen ziet en zich niet hult in zelfgenoegzaamheid. Als het gaat over de arbeidsmarkt, doen Vlamingen dat laatste nogal eens, naar het oordeel van de heer Van den Heuvel. Ze maken immers de vergelijking met het Waalse Gewest. De nota stelt terecht dat de Vlaamse arbeidsmarkt de jongste jaren niet zo sterk presteert. We doen

het weliswaar beter dan het zuiden van het land, maar bevinden ons onder het Europese gemiddelde. De participatie van ouderen is daarbij het belangrijkste punt.

In het kader van de Lissabon-strategie moet Vlaanderen volgens de heer Van den Heuvel de ambitie hebben om zich niet alleen te vergelijken met het gemiddelde in de Eurozone of de vijftien lidstaten, maar ook met de vijf best presterende Europese landen om het gemiddelde op te krikken.

De heer Van den Heuvel stelt dat de beleidsnota op een aantal vlakken vernieuwend is, maar dat er ook sprake is van continuïteit, vooral inzake de sluitende aanpak en het Handvest van de Werkzoekende. Daar moet het juiste evenwicht tussen rechten en plichten worden gevonden. De nieuwe ambities worden toegejuicht. Het is de opdracht voor de volgende jaren om bepaalde structuren te doorbreken. Het is volgens de spreker goed dat de discussie over de actor- en regisseurrol van de VDAB min of meer tot rust is gekomen. Het idee van tendering om ook de andere actoren op de arbeidsmarkt te betrekken bij de trajectbegeleiding verdient alle ondersteuning.

De nota wijst volgens de heer Van den Heuvel terecht op de stille arbeidsreserve. Uit een verslag van de Hoge Raad van twee jaar geleden bleek dat Vlaanderen een heel krappe onmiddellijk inzetbare arbeidsreserve heeft van nauwelijks 4 percent. Voor de EU is dat gemiddeld 10 percent. Gezien deze kleine reserve en de lage werkgelegenheidsgraad ligt het aantal mensen dat volledig afscheid heeft genomen van de arbeidsmarkt relatief hoog: ongeveer 32 percent in Vlaanderen tegenover 25 percent in de EU. In beter presterende landen, zoals in Scandinavië, ligt dat percentage nog veel lager. Bijna één derde van de beroepsgechikte bevolking in Vlaanderen heeft dus mentaal afscheid genomen van de arbeidsmarkt. De heer Van den Heuvel stelt dan ook dat als men de werkgelegenheidsgraad duurzaam wil verhogen, deze groep moet worden aangesproken en de arbeidsmarkt opnieuw aantrekkelijk moet worden gemaakt voor hen. Daartoe zijn er extra inspanningen nodig, ook inzake opleiding.

Mevrouw *Caroline Gennez* zegt dat de beleidsnota een voldragen werkstuk is en dat ze bijzonder gecharmeerd is door het streven naar de kwaliteit van arbeid. Europa legt een zekere werk-

zaamheidsgraad op en daar moet naar worden gestreefd. De minister wil daarover pilootprojecten. Welke ideeën heeft hij daaromtrent?

De heer *Jan Laurys* zegt dat er heel wat continuïteit in het beleid terug te vinden is. Dat is een positief punt, want het moet niet zo zijn dat bij het begin van elke nieuwe legislatuur plots ook nieuwe accenten worden gelegd. Het is beter de bestaande dingen goed te implementeren in plaats van telkens nieuwe zaken op te starten. De heer Laurys weet uit ervaring dat het uitwerken van nieuwe dingen tijd vergt. In te veel domeinen wordt er te veel geherstructureerd en gereorganiseerd en bestaat de indruk dat er nooit tijd is om een zaak op kruissnelheid te laten komen.

Heel belangrijk is volgens de heer Laurys ook de aandacht voor de verhoging van de werkzaamheidsgraad bij ouderen. Vlaanderen scoort hierin heel slecht: vanaf 55 jaar werkt nog slechts 25 percent. De heer Laurys stelt dat men wel accenten kan leggen om ouderen aan het werk te houden, maar er zijn ook studies die waarschuwen voor een verschuiving op de arbeidsmarkt als men te zeer de nadruk legt op een bepaalde groep. Er mag geen stoelendans ontstaan op de arbeidsmarkt waar er een beperkt aantal functies is. Als ouderen blijven zitten, komen er geen jongeren binnen. Er mag dus geen verdringingseffect optreden.

Wat de verhoging van de werkbaarheid aangaat, vermeldt de heer Laurys de studie van STV-Innovatie & Arbeid, waarin de startmonitoring is gemaakt over een bevraging over het zich goed voelen op de arbeidsplek, de arbeidsorganisatie en stressbestrijding. Gaat de minister iets met die studie doen?

Met betrekking tot de transitie op de arbeidsmarkt moet volgens de heer Laurys de aandacht meer liggen op loopbaanzekerheid dan op werkzekerheid. Periodes van arbeid en niet-arbeid moeten elkaar gemakkelijker afwisselen. Mensen moeten er meer vertrouwen in hebben dat, als ze tijdelijk uit de arbeidsmarkt stappen, ze later zonder problemen terug kunnen aansluiten. Mensen zekerheid geven is belangrijk. Om de loopbaan iets langer te maken, is het belangrijk dat er een andere visie komt op de loopbaan van mensen tussen 25 en 55 jaar.

De heer Laurys merkt nog op dat in het regeerakkoord staat dat de afstemming tussen de soci-

ale overlegcomités van de regio's en de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappijen versterkt moet worden. De link tussen het subregionale niveau en de POM's ontbrak. Resoc's kunnen beleidsaansturend werken, maar hebben geen invloed op de POM's. In het regeerakkoord staat dat de afstemming moet worden bekeken. Worden hiertoe initiatieven genomen?

De heer Laurys herinnert er aan dat hij tijdens de vorige legislatuur een vraag heeft gesteld over hooggeschoolde allochtonen. Dat is een specifieke doelgroep die soms wordt vergeten. In Leuven is er een werkgroep van hooggeschoolde allochtonen. Zij worden met specifieke problemen geconfronteerd waarvoor op dit ogenblik bijna een individuele regeling moet worden getroffen met de universiteiten, om na te gaan welke cursussen die mensen moeten volgen en hoe lang de opleiding zal duren. Een soepele regeling kan deze mensen gemakkelijker aan een job op hoger niveau helpen. Op die manier wordt ook een voorbeeldfunctie voor de allochtone bevolking gecreëerd.

De heer Laurys stelt ook dat de idee van de 'skill pools' goed kan zijn, maar hij twijfelt eraan of de juridische context goed is. Er zijn nog juridische problemen met het ter beschikking stellen. Het blijft een vage constructie. De manier waarop het ondergeschikt verband wordt geïnterpreteerd, kan in de praktijk voor problemen zorgen.

Ten slotte merkt de heer Laurys nog op dat inzake het decreet over de evenredige participatie op de arbeidsmarkt er nog een aantal uitvoeringsbesluiten moeten worden getroffen. Dat is niet onbelangrijk voor de tewerkstellingskansen van allochtonen. Alhoewel het niet de bevoegdheid van de minister is, kan de toegang tot het openbaar ambt voor allochtonen misschien wel in de beleidsnota aan bod komen.

De heer *Freddy Van Gaever* stelt vast dat de minister zegt dat de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen moet stijgen. De minister noemt in dat verband vier groepen die absoluut een baan moeten kunnen vinden, namelijk de oudere werklozen, de ongeschoolde werklozen, de allochtone werklozen en de personen met een arbeidshandicap. Volgens de heer Van Gaever bestaat de belangrijkste groep echter uit de duizenden gewone werklozen. Zij zijn het talrijkst en verdienen de meeste aandacht.

Er zou volgens de heer Van Gaever ook geld worden uitgegeven om werkzoekenden van buiten de EU aan te trekken. De spreker vindt het verwonderlijk dat er in Vlaanderen, waar zoveel werklozen zijn, onvoldoende mensen zijn om de vacatures in te vullen. Indien de Vlamingen effectief over onvoldoende kwaliteiten beschikken, kunnen er dan geen werkkrachten uit Wallonië of de EU-landen worden aangetrokken?

De heer Van Gaever is van oordeel dat er gedurende tientallen jaren miljarden zijn uitgegeven aan initiatieven om werklozen aan het werk te krijgen zoals tewerkstellingscellen, aanmoedigingspremies, interventieteams, enzovoort. Toch wordt er elk jaar meer geld besteed aan het uitbetalen van de werklozen.

Het voornaamste probleem is volgens de heer Van Gaever dat het verschil tussen het nettoloon van een werkende en de uitkering van een werkloze te klein is. Wie gaat werken, heeft kosten, moet zich kleden en verplaatsen, kan zelf geen klusjes meer uitvoeren en niet meer op de kinderen passen. Waarom nog gaan werken als dat verschil toch zo klein is? Het lijkt de spreker dan ook opportuun minder geld uit te geven aan al die overheidsorganisaties en de belastingen op de laagste lonen af te schaffen. Het verschil tussen werkenden en niet-werkenden moet voldoende groot worden gemaakt.

De heer van Gaever stelt ten slotte dat hij in de beleidsnota niet veel gelezen heeft over de maatregelen die zullen worden getroffen om misbruiken uit te roeien. Is het deontologisch verantwoord dat werklozen die over een substantieel eigen vermogen beschikken – verschillende huizen of appartementen – nog een uitkering krijgen?

2. Antwoord van de minister

De *minister* verklaart het eens te zijn met wat de heer Laurys heeft gezegd over de geestesgesteldheid waarmee we naar het Vlaams werkgelegenheidsbeleid moeten kijken op het ogenblik dat er een nieuwe regering aantreedt. De minister is van oordeel dat het beleid een aantal doelstellingen niet zo goed aan het waarmaken is. Dat moet kritisch worden bekeken. De algemene werkzaamheidsgraad is er niet op vooruit gegaan, integen-

deel. In 2000 zat Vlaanderen nog iets boven het Europese gemiddelde, nu iets eronder, hoewel de recentste statistieken misschien beter zullen zijn, want er is opnieuw een verbetering aan de gang. Vlaanderen doet het ook niet zo goed voor de doelgroepen. Dat betekent echter niet dat plotse-ling heel het beleid ondersteboven moet worden gegooid en dat allerlei nieuwe structuren moeten worden opgezet want dan zou het beleid opnieuw vier jaar bezig zijn met die nieuwe structuren. De minister zegt veeleer op de lijn van de heer Laurys te zitten, namelijk concreet maken, hard maken, aanduiden op welk knopjes moet worden geduwd en evalueren welk effect er dan moet ontstaan. Dat ontbrak in het verleden in een aantal domeinen. De minister ondersteunt dus de optie van het concretiseren van wat al is opgestart. Het beleid heeft geen nood aan vage algemeenheden, maar aan tastbare zaken waarvan de impact kan worden ingeschat.

Er zijn echter ook een aantal andere thema's waar-bij de Vlaamse overheid bepaalde verwachtingen moet formuleren ten opzichte van de federale. De minister verwijst bijvoorbeeld naar de uitzendar-beid. Dat is in de praktijk een kanaal waarlangs mensen toestromen op de arbeidsmarkt. Noch-tans voorziet de federale arbeidswetgeving niet in die mogelijkheid. Uitzendarbeid zou in theorie dienen voor een uitzonderlijke toename van het werk, bijvoorbeeld wanneer iemand wegvalt. In de praktijk komt uitzendarbeid echter ook neer op het uittesten van mensen. Dat hoeft niet per se slecht te zijn. De minister zegt geen weet te heb-ben van studies terzake, dus durft hij niet zwart op wit beweren dat uitzendarbeid het instrument bij uitstek zou zijn voor allochtonen om op de arbeidsmarkt te komen. We weten echter wel dat nogal wat allochtonen in bedrijven binnenkomen via uitzendarbeid. Daarmee worden blijkbaar bepaalde barrières doorbroken.

Misschien moeten we de federale overheid duide-lijk maken dat we behoefte hebben aan een goed en sociaal gebruik van dat instrument. De minis-ter is dat dan ook zinnens te doen. Voor Vlaan-deren zou het goed zijn dat die wetgeving, die ondertussen bijna twintig jaar oud is, zou worden aangepast aan een aantal realiteiten. Maar het gaat dus niet om een Vlaamse bevoegdheid. Mits een goede sociale omkadering zou uitzendarbeid ook volgens de wet moeten kunnen dienen waar-voor hij in feite dient. Uitzendarbeid is onder

meer ook een beetje een rekruteringskanaal. Uitzendarbeid biedt ook de mogelijkheid om oudere werknemers die werden afgedankt, nieuwe erva-ringen te geven. Maar volgens de huidige wetge-ving is ook dat een moeilijk punt.

Een ander voorbeeld is dat van de werkervarings-projecten. De minister hoopt dat dat voldoende concreet is uitgewerkt in de beleidsnota. De fede-rale regelgeving maakt het onmogelijk daar op een vlotte wijze mee om te springen en om bijvoor-beeld een laaggeschoolde werkloze via een werk-ervaringsproject even een werkervaring te laten opdoen bij een privé-werknemer. Volgens de fede-rale wet mag dat niet, en dat is bijzonder jammer. Zo zijn er nog andere voorbeelden.

Die punten moeten volgens de minister dan ook worden toegevoegd aan de agenda van het lopen-de grote federale beraad. De federale regering heeft de gewesten gelukkig ook uitgenodigd om in een soort gemengde werkgroep van de fede-rale overheid en de gewestoverheden, enigszins ter begeleiding van het federale sociale overleg, te bekijken wat er eventueel samen moet worden uit-gewerkt om de arbeidsmarkt te dynamiseren, met name ook met het oog op de werkgelegenheid van ouderen.

De minister zegt niet te behoren tot degenen die voortdurend staan te roepen dat Vlaanderen meer bevoegdheden moet hebben, en dat alles dan beter zal gaan. Wel meent hij dat we meer bevoegdhe-den goed zouden kunnen gebruiken. In de huidige bevoegdheidsverdeling moet men echter proberen te komen tot een goed samenspel met de fede-rale overheid. Die concrete verwachtingen moeten worden geformuleerd over dingen waarvan we menen dat ze, mits enige aanpassing aan de fede-rale regelgeving, ons het leven gemakkelijker zul-len maken.

Mevrouw Gennez maakte volgens de minister een belangrijke opmerking. Tot het ondersteunende beleid dat de Vlaamse overheid voert, behoort ook de aandacht voor de kwaliteit van het werk, voor de werkbaarheid. De vraag was wat dat nu concreet voorstelt. De Vlaamse overheid heeft, samen met een aantal wetenschappers, het interes-sante instrument van de werkbaarheidsmonitor uitgewerkt. Dat is een wetenschappelijke bevr-aging van hoe mensen zich voelen op hun werk. Dat levert interessante resultaten op, die niet altijd

overeenkomen met wat politici vertellen. Duizenden mensen werden ondervraagd. Zo blijkt dat mensen bijscholing op het werk heel belangrijk vinden als ze de vraag krijgen hoe ze zich voelen op hun werk. De minister haalt dit met genoegen aan, omdat het overeenstemt met het beleid dat hij wil voeren.

Via het Europees Sociaal Fonds bereidt de minister een oproep voor voor concrete projecten uit het bedrijfsleven en allerlei geïnteresseerde organisaties die de werkbaarheid van bepaalde jobs en zo het welbevinden en de arbeidskwaliteit van bepaalde mensen proberen te verhogen. Er is een kader geformuleerd waarbinnen men bepaalde projecten kan indienen die beantwoorden aan die behoefte. Het ESF steunt dat, maar de Vlaamse Regering moet natuurlijk ook zelf voor geld zorgen.

De minister wil wat de heer Van den Heuvel, mevrouw Smet en de heer Bril zegden over de ouderen, geenszins tegenspreken. De sleutel ligt volgens hem natuurlijk bij de federale uitstap-systemen. Die systemen zijn in het begin van de jaren tachtig totstandgekomen om de uitstap uit het beroepsleven aantrekkelijk te maken. Een massa jonge mensen kwam toen op de arbeidsmarkt, en men wilde op een sociale manier de uitstap van de ouderen mogelijk maken. Die systemen zijn nog altijd aantrekkelijk. De minister is het helemaal eens met de suggesties die expliciet of impliciet zijn gedaan. De minister is van oordeel dat men nog de mooiste formules van hertewerkstelling mag aanbieden, maar als er uitstap-systemen bestaan die zeer aantrekkelijk zijn voor bepaalde categorieën mensen, dan zullen die mensen ook voor de uitstapregeling kiezen. We verwachten van de federale overheid dat ze daaraan sleutelt. Ondertussen moet de Vlaamse overheid ook wel zelf alternatieven ontwikkelen. Het fiscale rugzakje, dus het fiscale voordeel of de premie voor wie opnieuw wordt tewerkgesteld, is een dergelijk alternatief. De minister is het evenwel helemaal eens met degenen die stellen dat dit rugzakje niet zal werken als de federale overheid niet op de een of andere wijze aan die uitstap-systemen sleutelt. Die zijn gemaakt om dat uitstappen te bevorderen, wat op een bepaald ogenblik een legitiem doel was. In elk geval heeft het beleid in Vlaanderen de verantwoordelijkheid nuttige alternatieven te bedenken om mensen op de arbeidsmarkt te houden.

Mevrouw Smet vroeg zich af of de andere werknemers dat zullen aanvaarden. De minister denkt inderdaad niet dat die aanvaarding er zal zijn als mensen daar jarenlang een belangrijk voordeel mee zouden krijgen. Hij gaat ervan uit dat dit iets tijdelijk is waarmee een overgang wordt mogelijk gemaakt. Een en ander heeft immers ook een kostprijs. Mensen moeten bijvoorbeeld verder van huis gaan werken. Dat vereist een aanpassing. Ze zullen inderdaad misschien ook opleiding en begeleiding nodig hebben. De minister gaat er dan ook vanuit dat die opleiding en begeleiding wordt aangeboden, bijvoorbeeld via een tegemoetkoming van een of andere instantie die een bemiddelings-, begeleidings- of opleidingsfunctie heeft.

De minister stelt er dus voorstander van te zijn dat er een tegemoetkoming komt voor mensen die op zoek zijn naar werk, terwijl ze toch misschien al 50 of 55 jaar zijn. Op die leeftijd is dat immers niet gemakkelijk. Als dan iemand anders in het bedrijf oordeelt dat dit niet eerlijk is, omdat een andere persoon een ondersteuning krijgt om hetzelfde te doen als wat hij doet, dan moeten we die persoon er toch op wijzen dat veel anderen een ondersteuning krijgen om niets te doen, namelijk wanneer ze een brugpensioen krijgen.

Er wordt ondersteuning gegeven aan mensen om in een nieuwe werksituatie te kunnen komen. Men moet dus het hele plaatje bekijken. De minister zegt dat mevrouw Smet gelijk heeft wanneer ze zich afvraagt of dat aan iedereen kan worden uitgelegd. Dat moet zeker bekeken worden. Ook de vraag over fraude is, volgens de minister, zeer relevant in dit verband. Het systeem van het rugzakje moet verlopen via een instantie die verantwoordelijk is voor een begeleidingsprocedure. Het kan niet dat iemand die wordt afgedankt en morgen ergens anders gaat werken, dat rugzakje krijgt. Het moet wel iets te maken hebben met een procedure waarbij iemand een herstructurering meemaakt of begeleiding en bemiddeling zoekt als zijn bedrijf in moeilijkheden komt. Het rugzakje is er om die persoon te motiveren.

De minister beaamt ook de opmerking van de heer Van den Heuvel, dat men niet de indruk moet wekken dat deze maatregel zal volstaan om het tij te doen keren.

De minister treedt de opmerking bij van mevrouw Smet, dat de werkgelegenheidsgraad inderdaad

historisch hoog is in heel West-Europa. In vergelijking met wat we moeten doen, is onze werkgelegenheidsgraad echter veel te laag, volgens de minister. Daar is een maatschappelijke verklaring voor. Veertig jaar geleden was het gezin een pijler van sociale zekerheid. De sociale zekerheid werd herverdeeld in het gezin. De vrouw bleef thuis, maar het huwelijk was een stabiel gegeven in vergelijking met vandaag. De vrouw werd beschermd door het huwelijk. Dat is niet langer zo en daarom is het van fundamenteel belang dat ook vrouwen toegang hebben tot fatsoenlijke jobs. Dat is vandaag nog niet het geval. De ambitie om een veel hogere werkgelegenheidsgraad te realiseren, is voor een stuk gelijk aan de ambitie om alle vrouwen, op alle leeftijden toegang te geven tot fatsoenlijke jobs. Dat is een algemene vraag in heel West-Europa omdat we ervan uitgaan dat het huwelijk niet meer de herverdelers van welvaart is die het vroeger was. Dit wordt te weinig gezegd. De ambitie om een veel hogere werkgelegenheidsgraad te realiseren, heeft te maken met een veranderde samenleving en een veranderde verdeling van risico. Het hebben van een job wordt op het individuele niveau van mensen veel belangrijker dan veertig à vijftig jaar geleden.

Immigratie is volgens de minister niet het antwoord. De mensen die aanwezig zijn in ons land moeten we de kans geven op een fatsoenlijke job omwille van hun sociale bescherming en hun inschakeling in de samenleving. Immigratie kan voor welvaart zorgen, maar de minister blijft op het standpunt dat het arbeidspotentieel binnen de EU tot en met moet gerealiseerd worden. Door de uitbreiding zal een enorm arbeidsreservoir ontstaan. Men moet zich eerst daarop richten vooraleer te stellen dat er immigratie op grote schaal nodig is. Los van de uitbreiding in de Unie hebben we er echt wel behoefte aan om onze eigen arbeidsmarkt onder voldoende druk te zetten zodat ze dynamischer wordt, want anders blijven we zitten met een aantal mensen die nooit aan bod komen in het werkgelegenheidscircuit. Immigratie, zeker van buiten de EU, biedt volgens de minister slechts in heel beperkte mate mogelijkheden, namelijk bij heel specifieke situaties die als dusdanig worden omschreven in de wetgeving.

In verband met deeltijds werken is de minister voorstander van een telling in koppen. Het is immers beter om een deeltijdse job te hebben dan

om geen job te hebben. Het is jammer dat hier in de jaren tachtig het Nederlandse spoor niet werd gevolgd. Heel veel vrouwen zijn toen in Nederland op de arbeidsmarkt gekomen dankzij deeltijdse jobs. Hier bleven ze gewoon in de werkloosheid zitten.

Er is het probleem dat vrouwen die halftijds werken uiteindelijk ook een ondermaats pensioen krijgen. De minister zegt dat daaraan in de openvolgende federale regeringen ondertussen al wat werd gesleuteld. Dat is onder meer de verdienste van mevrouw Smet. De minister verklaart geen volledige voorstander te zijn van het Nederlandse model, want dat bevat ook heel wat mini-jobs. Het moet gaan om volwaardige en fatsoenlijke deeltijdse arbeid.

Er waren volgens de minister ook terechte vragen over het Herplaatsingsfonds. Daar moeten inderdaad meer middelen voor worden uitgetrokken. Er is al een eerste inspanning geleverd bij de begrotingscontrole 2004, maar dat is eenmalig. Misschien moet worden geput uit de 24 miljoen euro die ter tafel liggen op het Vesoc-overleg, om dingen te doen die beantwoorden aan dezelfde optiek van herplaatsing.

De minister beaamt ten slotte de opmerking van de heer Laurys, dat er op juridisch vlak nog wat werk aan de winkel is inzake de terbeschikkingstelling. De wet over de terbeschikkingstelling vertoont namelijk een hiaat. Daar wordt nu nuttig gebruik van gemaakt, hoewel het niet de meest gelukkige situatie is. Hierover zal worden gesproken met federaal minister Van den Bossche.

Over de situatie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zegt de minister dat hij zal trachten de bevoegde Brusselse minister zo snel mogelijk te ontmoeten. De afspraken uit het verleden over de uitwisseling van informatie over vacatures en over de instroom van mensen uit het Brusselse moeten worden geconcretiseerd. Het federale beleid op dit vlak speelt eveneens een belangrijke rol. De RVA en de BGDA zullen actief moeten optreden.

Over het aanbod van de VDAB voor 50-plussers zegt de minister dat de specifieke maatregelen voor deze leeftijdsgroep in de beleidsnota zijn opgenomen. De sluitende aanpak maakt hier geen deel van uit. De federale overheid en de gewes-

ten hebben afgesproken de sluitende aanpak tot en met het jaar 2007 geleidelijk op te bouwen. In 2007 zal de sluitende aanpak voor alle leeftijdscategorieën tot en met 49 jaar gelden. Persoonlijk is de minister van oordeel dat de sluitende aanpak niet bij deze leeftijdsgrens moet stoppen. Hierover zijn evenwel geen specifieke afspraken gemaakt. Maar, zoals in de beleidsnota staat vermeld, is er op dit ogenblik al een specifiek aanbod voor 50-plussers.

B. Meer ruimte voor talenten

1. Opmerkingen van de leden van de commissie

De heer *Louis Bril* verklaart voorstander te zijn van de leerplicht tot 18 jaar maar vraagt zich af of het deeltijds beroepsonderwijs niet beter kan worden hervormd. Sommige leerlingen zijn minder begaafd of hebben minder kansen gekregen. Men constateert, onder meer in probleemscholen in het Brussels, dat de problemen hoofdzakelijk rijzen met jongeren ouder dan 18 jaar. De leerkrachten constateren dat die leerlingen van 19 à 22 jaar helaas niet meekunnen met de algemene vakken, zich vervelen, het gevoel hebben hun tijd te verliezen, hun broek verslijten of spijbelen om naar cafés te gaan, met alle gevolgen van dien. Is het niet mogelijk dat ze bijvoorbeeld al vanaf 16 jaar voltijds in het bedrijf kunnen gaan werken, met een positief leerlingencontract? Zo weten ze dat er nog een zekere opvolging is en dat ze worden betaald. Aangezien de term 'leerlingencontract' vroeger een slechte naam heeft gekregen, denkt de heer Bril dat het nuttig is hier over een 'positief leerlingencontract' te spreken.

Nu gaat het om jongeren die zich op school hebben verveeld, die hebben gespijbeld en die de zin hebben verloren om nog te gaan werken. Vaak gaat het om mensen die niet over voldoende intellectuele bagage beschikken om bepaalde algemene vakken te volgen, maar die wel met hun handen kunnen werken en zinvol werk kunnen verzetten. Indien ze vanaf 16 jaar op die manier geld kunnen verdienen, zouden ze beseffen wat hun maatschappelijke waarde is. Nu we ze tot 18 jaar op de schoolbanken houden, voelen ze zich eigenlijk verloren en ongelukkig.

Aangezien dit probleem zich al jarenlang stelt en zelfs steeds erger wordt, moeten we ons volgens

de heer Bril durven afvragen of we in het verleden niet voor een verkeerde of een te zachte aanpak hebben gekozen. Hoewel iedereen voorstander is van de voltijdse leerplicht tot 18 jaar, moet men durven toegeven dat dit systeem niet op iedereen van toepassing is.

De heer Bril verklaart volledig achter de benadering inzake deeltijds leren en deeltijds werken van de minister te staan. Men moet trachten individuele trajecten te ontwikkelen. Maar men mag het volgens de heer Bril ook weer niet te ver gaan zoeken. Er zijn goede technische scholen en beroepsscholen. Het probleem is makkelijk te duiden, maar zeer moeilijk op te lossen. Het bedrijfsleven houdt bovendien meer rekening met de competentie en de ervaring die de jongeren elders hebben verworven dan met het diploma.

Volgens de heer Bril zullen de begeleiders een fundamentele rol spelen. Er moeten mensen worden gevonden om de jongeren te begeleiden en te stimuleren. Er moet vooral op worden toegezien dat de jongeren de geboden kans grijpen.

Het bedrijfsleven zou ook meer moet investeren in opleiding. De heer Bril is echter van oordeel dat kmo's moeten knokken om competitief te zijn. Ze hebben noch de tijd, noch de middelen om zich met opleiding bezig te houden. De begeleiders wacht dus een loodzware taak. Het is zeer moeilijk om de theorie om te zetten in de praktijk.

Volgens mevrouw *Miet Smet* zijn er al veel pogingen ondernomen om een brug te slaan tussen het onderwijs, de werkloosheid en de arbeidsmarkt. Door middel van het stagesysteem werd vroeger geprobeerd de bedrijven te verplichten jongeren in dienst te nemen. Op dit ogenblik zijn de uitzendkantoren de belangrijkste brug waarlangs jongeren op de arbeidsmarkt terechtkomen. De bedrijven beschouwen interimarissen als werknemers met een proefcontract. Ze laten ze als interimkrachten werken alvorens over een eventuele aanwerving te beslissen.

Ook het deeltijds onderwijs is volgens mevrouw Smet een poging om dergelijke brug te bouwen. Zoals ook de heer Bril al heeft aangegeven, is die poging eigenlijk mislukt. De schuld moet hiervoor niet bij de jongeren worden gelegd. Te weinig bedrijven willen dergelijke jongeren aanwerven.

De minister heeft verklaard dat hij zal trachten hierover een akkoord met de sociale partners af te sluiten. Dat betekent evenwel niet dat dat akkoord in de praktijk ook zal worden toegepast. Intentieverklaringen van de sociale partners worden immers maar al te vaak niet in de praktijk gebracht. Slechts weinig bedrijven willen deeltijds studerende jongeren aanwerven. Aangezien het bestaande systeem de jongeren geen voltijdse daginvulling kan bieden, wordt er inderdaad vaak gespijbeld.

De formules van alternerend leren en stage kunnen volgens de heer *Koen Van den Heuvel* worden verbeterd. Ze zitten gedeeltelijk in een negatieve spiraal. Dat heeft te maken met het watervaleffect in ons onderwijs. Alternerend leren wordt als een soort laatste stap gezien. De bedrijven willen daar wel aan meewerken, maar vrezen dat dit de minst gemotiveerde jongeren zijn. Dat negatieve imago moet worden doorbroken. De verstrengeling van onderwijs en werk biedt een kans om dit een positieve wending te geven. Beroeps- en technisch onderwijs moet worden opgewaardeerd.

De heer *Jan Laurys* zegt dat de aandacht die de minister in zijn beleidsbrief heeft voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt heel positief is. Dat geldt vooral voor de aandacht voor het alternerend leren. Dat domein is lang verwaarloosd en krijgt nu weer volop aandacht. Wat betreft de uitbouw van de werkervaring vindt de heer Laurys het positief dat voor die specifieke doelgroep naar opleiding op de werkvloer wordt gestreefd. Individuele beroepsopleiding of IBO is een zeer goed middel, al weet men uit ervaring dat het gevaar groot is dat IBO wordt misbruikt door de werkgever. Soms wordt het te snel beschouwd als een soort loonsubsidie. Men wil IBO koppelen aan de garantie dat er begeleiding op de werkvloer is. Dat is volgens de heer Laurys absoluut noodzakelijk. IBO is een enorm goed opleidingsinstrument om mensen die minder geschikt zijn om een klassieke opleiding te volgen, de nodige ervaring te laten opdoen en competenties bij te brengen.

De heer Laurys stelt vast dat voor de VDAB opleiding van oudere werklozen enigszins problematisch is. Er wordt gezegd dat er al zoveel initiatieven werden genomen voor de oudere laaggeschoolde werkzoekenden en dat men deze groep bijna niet meer geactiveerd krijgt. Er is een enorm

groot wantrouwen ten aanzien van die doelgroep. De heer Laurys vraagt zich af of hier de methodieken niet moeten worden aangepast en dat er ook voor deze doelgroep een sluitende aanpak zou worden uitgewerkt.

De heer *Gilbert Van Baelen* merkt op dat de titel van hoofdstuk 3 van de beleidsnota 'Meer ruimte voor talenten' betekent dat het zeer belangrijk is meer te peilen naar de talenten van zowel jongeren als volwassenen, en ze op een geïntegreerde wijze naar boven te laten komen en te steunen. Het kunnen voeren van een geïntegreerd beleid is dus heel positief, al hoeft de finaliteit van onderwijs en arbeid volgens de heer Van Baelen niet altijd dezelfde te zijn.

Nog te veel jongeren verlaten de school ongekwalificeerd. Dat watervaleffect blijft een knelpunt. De problemen bij het deeltijds leren zijn bekend. Het valt echter op dat de middenstandsopleidingen wel goed scoren, terwijl de instroom er fel verzwakt. Zeker vanuit het oogpunt van tewerkstelling is dat niet onbelangrijk. Nochtans is er eigenlijk veel vraag in de sectoren waarvoor de middenstandsopleidingen jongeren op de arbeidsmarkt afleveren. Hoe kunnen we jongeren stimuleren om die middenstandsopleidingen te volgen?

De heer Van Baelen stelt dat de minister ook bevoegd is voor Vorming, en dus voor het levenslang leren. Vroeger kon er wel een gecoördineerd beleid worden gevoerd, maar dat is nog iets anders dan een geïntegreerd beleid. De vorige minister van Onderwijs, mevrouw Vanderpoorten, was coördinerend minister, maar dat bleek in de praktijk niet zo evident. De actoren op het terrein hadden ook hun eigen agenda, en het bevoegdheidsdomein was uiterst gediversifieerd.

De fundamentele vraag, zeker bij het levenslang leren, is volgens de heer Van Baelen, hoe in de toekomst de plaats en de rol van de overheid enerzijds en van de bedrijven anderzijds kan evolueren. De bedrijven investeren intern naar verhouding te weinig in opleidingen. Hoe kan dat worden gestimuleerd? De minister stelt volgens de heer Van Baelen immers terecht dat "leren en werken een samenspel is dat de hele loopbaan doorgaat". Daarom is ook het aanleggen van die talentenmap, die portfolio, erg interessant. Maar wie zal de aanmaak van zo'n talentenmap beoordelen? Wie bepaalt wat daar in mag en wat niet?

Hoe komt ze tot stand? Welke zijn de vastgelegde standaarden waar de minister het over heeft? Er zullen allicht standaarden ontwikkeld moeten worden, maar hoe gebeurt dat? De minister is al heel concreet, wanneer hij spreekt over een beoordelingsinstantie en een erkenningsinstantie.

De heer Van Baelen juicht het toe dat de minister het vraaggestuurde aanbod, door middel van cheques, erg belangrijk vindt. De spreker denkt dat iets dergelijks ook voor het onderwijs, bijvoorbeeld voor navorming, mogelijk is. Het is belangrijk laaggeschoolde werknemers en werknemers van boven de 50 jaar te stimuleren om daar meer gebruik van te maken. De heer Van Baelen vraagt in dit verband naar een evaluatie van de opleidingscheque in combinatie met de bijblijfskorting.

Hij vraagt tevens of er al afspraken zijn gemaakt met de minister van Economie over het Opleidingsfonds. De bevoegdheid over dat fonds berust immers zowel bij de minister van Economie als die van Onderwijs en Werk.

De heer Van Baelen merkt ook nog op dat de vormingsmarkt zeer gediversifieerd is en hij hoopt dat men erin zal slagen die markt performant te maken. Daarbij moeten volgens hem de principes van maatwerk en vraaggestuurdheid centraal worden gesteld. De minister heeft de Dienst Informatie, Vorming en Afstemming (DIVA), die sinds enkele jaren bezig is met opstarten, in de begroting twee keer met 500.000 euro beknot. De heer Van Baelen is het ermee eens dat de dienst moet worden aangepast aan een meer geïntegreerde aanpak. De minister heeft het op het einde van het hoofdstuk over een platform met een vzw-structuur. Heeft die dan alleen maar een relatie met het volwassenenonderwijs en de daarin actieve actoren of gaat het verder? Het gaat dan immers ook over infrastructuur, en de minister zou de bestaande infrastructuur voor het leerplicht- en volwassenenonderwijs volgens de heer Van Baelen ook hiervoor kunnen inzetten. De heer Van Baelen vraagt ook naar de rol van de RTC's daarin?

De heer Van Baelen vraagt ook naar de toekomst van de stagedatabanken, die worden beheerd door Voka. Zal Voka daar in de toekomst nog een rol in te spelen hebben? Ook die databanken moeten in het geïntegreerde beleid worden ingepast. De minister ziet dit voornamelijk als een uitbreiding

en versterking, vooral voor de leerling. Hoe zit het dan met de leerkracht? Hoe ziet de minister de evolutie voor de richtingen die een beroepsgericht element in zich dragen?

Een niet onbelangrijke partner in het aanbod op de vormingsmarkt is volgens de heer Van Baelen de sociaal-culturele sector. Er zijn echter ook heel wat privé-opleidingsverstrekkers. Hoe zullen die bij het beleid worden betrokken?

Volgens de heer Van Baelen valt het op dat de minister een sterk sturende centrale rol toewijst aan de VDAB. Dat zou betekenen dat in de volwasseneneducatie een sterk sturend overheidsinstrumentarium vanuit de invalshoek arbeid actief wordt. De VDAB geniet volgens de heer Van Baelen niet het volle vertrouwen van alle actoren op het terrein, bijvoorbeeld van de CVO's. Bovendien is de VDAB op het terrein van volwassenenvorming een kleine partner. Hoe ziet de minister de partners samenwerken? De spreker stelt dat de kansen op samenwerking moeten worden gemaximaliseerd.

Een volgend punt van de heer Van Baelen gaat over modularisering, het zorgen voor een flexibel maatwerk inzake aanbod en de inhoudelijke afstemming. De minister zegt dat er een gemeenschappelijke kwalificatiestructuur wordt aangemaakt. Hoe zal die tot stand komen? Wie zal die opmaken? De minister wil ook een modulair aanbod in de vorming. Gaat het dan over alle verstrekkers van het vormingsaanbod?

De heer Van Baelen stelt verder vast dat 'e-learning' als vrij belangrijk wordt beschouwd, ook door minister Moerman. Voor de initiatieven op dat terrein werd echter geen ruimte geschapen. Hoe valt dat te verklaren?

Wat ten slotte de relatie onderwijs, vorming en arbeidsmarkt betreft, hoopt de heer Van Baelen dat de minister erin slaagt te zorgen voor een afstemming tussen de verschillende partners. De minister wil dat ze partnerschappen aangaan. Het is echter een heel ruim huis. De minister zegt dat hij niets kan doen met de sectorconvenants. Daarmee liep het in het verleden nogal eens mis. In verscheidene debatten met de betrokken partners zegden de werkgevers en werknemers steeds dat ze enkel willen investeren in de huidige werknemer. Voor de toekomstige werknemer waren ze

niet zo happig om via de sectorconvenant middelen ter beschikking te stellen. De minister moet in deze zijn ervaring met de sociale partners als troef uitspelen.

De minister stelt dat de onderwijswereld op basis van de beroepsprofielen van de SERV de opleidingsprofielen moet samenstellen. De SERV heeft over die beroepsprofielen al een advies gegeven. De heer Van Baelen vraagt zich hierbij af wat de finaliteit is van de actoren indien de onderwijswereld louter en alleen vanuit die beroepsprofielen de opleidingsprofielen opmaakt.

Mevrouw *An Michiels* zegt dat er in de commissie Onderwijs al meermaals is gediscussieerd over de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Als het afstemmen van opleidingen in het onderwijs op de concrete situatie van de arbeidsmarkt op termijn kan leiden tot de herwaardering van het TSO en BSO, dan kan ze zich daar principieel achter scharen. Iedereen is ervan overtuigd dat dit onderwijs dringend een beter imago nodig heeft.

Ook de werkgevers vragen steeds meer om wat de jongeren op school leren, beter te laten aansluiten bij de realiteit op de werkvloer. Leerlingen uit het TSO en BSO zijn hiervoor vragende partij. Leerlingen uiten maar al te vaak de klacht dat ze niets kunnen doen met wat ze op school leren omdat het achterhaald is. Initiatieven om die aansluiting te verzekeren, kunnen alleen maar worden toegejuicht.

Mevrouw Michiels wijst op een verschil in benadering tussen de beleidsnota Werk en de discussienota Onderwijs. Daarin wordt slechts zeer summier gepraat over de algemene kwalificatiestructuur, waarin elke kwalificatie of erkenning van competenties zal worden gesitueerd. De beleidsnota Werk geeft al een aantal aanzetten voor een oplossing. Hierin wordt reeds heel concreet beschreven hoe de algemene kwalificatiestructuur er zal uitzien. Er wordt een aanzet gegeven om een tijdspad uit te schrijven. Toch blijven er nog een aantal vragen open.

In het deel 'Ruimte voor talentontwikkeling op de arbeidsmarkt' wordt, volgens mevrouw Michiels, de idee verwoord dat verworven competenties ook erkend moeten worden, zodat niet alleen het behaalde diploma telt. Het klopt dat die erkenning, zeker voor laaggeschoolden, een stimulans

kan betekenen bij het zoeken naar werk. Er wordt echter veel aandacht besteed aan het verlenen van titels. Het kan volgens mevrouw Michiels toch niet de bedoeling zijn dat het debat daardoor wordt overheerst.

Ook bij de realisatie van de beoordelingsinstanties plaatst mevrouw Michiels een aantal vraagtekens. In theorie zijn die zeer goed uitgewerkt. Er is volgens de spreker echter nergens een aanzet tot concrete realisatie. Waar zullen die instanties worden ingepland? Horen ze thuis in het gemeentehuis, in de scholen, bij het departement Onderwijs of juist niet? Wat is het kostenplaatje?

Eenzelfde vraag kan worden gesteld bij de uitwerking van de Talentenmap. In theorie oogt alles zeer mooi, volgens mevrouw Michiels. Er wordt gemikt op laaggeschoolden. Ook aan die mensen wordt dus gedacht. Er wordt in begeleiders voorzien. Wie zal echter begeleider kunnen worden? Hoe worden ze opgeleid? Waar kan men ze vinden?

Wat de timing betreft, zegt de minister dat er stapsgewijs zal worden gewerkt en dat er jaarlijks een groep van beroepen, de zogenaamde beroepenlijst, zal worden opgemaakt. Is daar al mee begonnen? Wordt er in die lijst in een volgorde voorzien voor de keuze? De minister somt een aantal criteria op. Maar ook dan moeten er echter nog keuzes worden gemaakt.

Mevrouw Michiels is het volledig eens met de idee dat partnerschappen tussen onderwijs en arbeidsmarkt moeten worden gestimuleerd, al was het alleen maar om op die manier niet alleen aan het TSO en BSO, maar ook aan het deeltijds onderwijs de mogelijkheid te geven om aan te sluiten bij de arbeidswereld. Er wordt daarbij niet alleen gedacht aan de machineparken in nijverheidsscholen. Er moet ook zeer veel aandacht worden besteed aan de kwaliteit van de stageplaatsen. Het is immers daar dat leerlingen de realiteit van het werk leren kennen en dat ze de theorie in de praktijk kunnen omzetten. Mevrouw Michiels juicht dan ook het voorstel toe om de verschillende vormen van alternerend leren en werken in één beleidsdomein onder te brengen. De spreker sluit zich aan bij de vraag van Unizo om meer promotie- en herwaarderingsacties te voeren voor beroepstechnische en ambachtelijke opleidingen.

Het attest dat wordt afgeleverd na de leertijd moet ook worden geherwaardeerd. Mevrouw Michiels wil nog een stap verder gaan. Ze vraagt dat de hele opleiding wordt geherwaardeerd, inclusief de stage en de stagebegeleiding. Het feit of een leerling in de leertijd, in het deeltijds onderwijs, in het TSO, BSO, veel of weinig praktische kennis opdoet, hangt vaak af van de kwaliteit van de stageplaats en de opvolging door de stagementor of leersecretaris.

De partnerschappen kunnen volgens de minister ook ontstaan rond het gezamenlijk gebruik van personeel, infrastructuur en materiaal. Sluit dat ook aan bij het concept 'brede school', dat in verschillende beleidsdomeinen wordt aangehaald? Die 'brede school' wordt dan wel heel erg breed, volgens mevrouw Michiels.

In de discussienota Onderwijs stelt de minister dat de bestaande onderwijsconvenants moeten worden geïntegreerd in de sectorconvenants. In de beleidsnota Werk stelt hij dat onderwijsverstrekkers zowel bij de evaluatie als bij de uitwerking van nieuwe convenants meer betrokken moeten worden. Mevrouw Michiels vraagt wie bedoeld wordt met 'onderwijsverstrekkers'. Zijn dat de scholen of de individuele leerkrachten of de koepels of alle organisaties die zich met vorming bezighouden?

De minister stelt ook dat de RTC's een belangrijke opdracht krijgen. Momenteel zijn er zeven. Volstaat dat aantal om het geschetste opdrachtenpakket uit te voeren? Wordt de oprichting van nieuwe RTC's in het vooruitzicht gesteld?

Mevrouw *Anissa Temsamani* heeft een aantal vragen over de elders verworven competenties. Er is een kentering gekomen in de mentaliteit. Dat blijkt uit de Hiva-enquête van een paar jaar geleden waarin werd onderzocht hoe bedrijven aanwerven. Het diploma heeft in de privé-sector veel minder belang dan vroeger. Dikwijls wordt gekeken naar de ervaring die werd opgedaan in andere bedrijven of tijdens stages. Mevrouw Temsamani zegt er een probleem mee te hebben dat de overheid weer eens zal bepalen wat de bedrijven moeten doen.

Het verwondert haar altijd dat de overheid zelf op diverse domeinen het slechte voorbeeld geeft. Het

personeelsstatuut van 15 juni 2002 stelt nog steeds bepaalde diplomavereisten, naargelang de graad waarvoor wordt gesolliciteerd. Zo kunnen bijvoorbeeld mensen die stage hebben gelopen met een leercontract nog niet bij de overheid terecht. Zal de diplomavereiste ook bij de overheid versoept worden?

De heer *Jef Tavernier* stelt dat in de discussie over de aansluiting van onderwijs op werk, er wel degelijk een onderscheid gemaakt moet worden tussen de minderjarigen en het volwassenenonderwijs. In de commissie Onderwijs werd reeds gesproken over de opwaardering van BSO en TSO. Over die doelstelling is er geen discussie: de opwaardering moet er komen en er moet een einde worden gemaakt aan het watervalstelsel. Daar houdt het echter dikwijls op. Er worden volgens de heer Tavernier veel te weinig concrete maatregelen voorgesteld. Er is immers al veel geprobeerd en een vertaling in overheidsmaatregelen is moeilijk. Veel heeft te maken met een maatschappelijke mentaliteit, onder meer van de ouders.

De component algemene vorming mag daarbij niet uit het oog worden verloren, want die is nodig als basis. De heer Tavernier stelt dat de voorwaarde wel is dat het arbeidsgerichte gedeelte echt arbeidsmarktgericht moet zijn. Als beroepspraktijkonderwijs wordt aangeboden, dan moet het om een echte hedendaagse praktijkopleiding gaan. Dat is nu niet steeds het geval, volgens de heer Tavernier.

De heer Tavernier merkt op dat de minister ook aandacht aan stages besteedt. Die worden niet in vraag gesteld, maar bijna nooit wordt melding gemaakt van het probleem om stageplaatsen te vinden. Dat is ook een probleem bij het deeltijds leren en deeltijds werken: het onderwijsgedeelte wordt wel ingevuld, maar voor het werkgedeelte lukt dat niet. Er zijn te weinig plaatsen beschikbaar. Stagebegeleiders in scholen moeten elk jaar een ware zoektocht ondernemen. In het licht van de regionale overlegstructuren moet daaraan meer aandacht worden besteed. Het probleem kan niet alleen worden opgevangen door een stagedatabank. Uiteraard is dat een goed initiatief, maar het zal niet volstaan. De heer Tavernier denkt dat er misschien met incentives of op een dwingende manier worden opgetreden.

Een aantal statuten of opleidingen behoren niet echt tot het BSO en TSO, maar vallen eerder onder deeltijds leren en deeltijds werken, zoals de middenstandsopleidingen. Die opleidingen moeten volgens de heer Tavernier op elkaar worden afgestemd en ze moeten eenzelfde sociaal statuut krijgen. Dat is ook een probleem bij de volwassenopleiding en -vorming. Ook daar bestaan verschillende systemen waardoor men in een ander sociaal statuut en een ander vergoedingsstelsel terechtkomt. De heer Tavernier vindt dat een ongezonde situatie.

De heer Tavernier besluit dat de beleidsnota een beetje ontgoochelend of te weinig ambitieus is. Hij heeft de indruk dat de minister nog ruim wil overleggen, stuurgroepen oprichten en afspraken maken. De heer Tavernier stelt dat er niet alleen nood is aan een grotere transparantie en afstemming, maar ook aan afslanking en integratie. Er zijn te veel opleidingsvormen, hetgeen historisch zo gegroeid is. Volgens de heer Tavernier moet het beleid nu een stapje verder gaan. Dat kan de transparantie ten goede komen en zal de eenheid in sociaal statuut bevorderen. Daardoor zal een betere afstemming op de arbeidsmarkt ontstaan. De sociale partners en zeker de werkgevers moeten daarbij worden betrokken en dat kan op subregionaal of regionaal niveau

De heer *Robert Voorhamme* zegt dat hij ervan overtuigd is dat het concept om van de RTC's een soort draaischijf te maken, goed is. Hij stelt echter vast dat het vandaag niet werkt. Het zijn geen stagedatabanken. Bij de financiering van de RTC's moet daar rekening mee worden gehouden. De RTC's moeten een aantal doelstellingen bereiken. De financiering is nu te ongebonden.

Volgens de minister moeten we naar een provinciale structuur gaan. RTC's zijn vandaag echter gekoppeld aan de kamers van koophandel. De geografie valt dan ook niet helemaal samen. De heer Voorhamme pleit er niet voor om de kamers van koophandel erbuiten te laten, want er moet worden gebruikgemaakt van de bestaande structuren.

Het moet volgens de heer Voorhamme ook niet alleen gaan om een databank inzake stages voor leerlingen, er moet ook een databank worden gecreëerd op het niveau van opleiders, zowel bin-

nen het onderwijs als binnen het bedrijfsleven. Het uitgangspunt zou moeten zijn uitwisselingsprogramma's op te bouwen.

In kleine ondernemingen zitten, volgens de heer Voorhamme, mensen soms met de handen in het haar omdat ze niet beschikken over het competente personeel om te zorgen voor de begeleiding. We moeten ervoor zorgen dat er uitwisselingsmogelijkheden worden gecreëerd. Ook dat zou via die RTC's kunnen gebeuren. Er moet dan wel worden gezorgd voor een stringenter manier van financiering. Ze moet worden gekoppeld aan prestatie.

De heer Voorhamme herinnert zich hoe de discussie binnen de SERV op gang werd getrokken over de bepaling van de beroepsprofielen. Hij is van oordeel dat men het tijdperk van het najagen van beroepsprofielen moet afsluiten en overgaan naar een tijdperk waarin competenties worden bepaald. Dat zal er volgens hem voor zorgen dat de bedrijfswereld zich anders opstelt tegenover het onderwijs. Werken met beroepsprofielen betekent voor een bedrijf dat er afgewerkte producten moeten worden aangeworven. Als het begrip 'competenties' veel duidelijker wordt omschreven, dan worden karakteristieken vastgelegd en daarin kunnen ook deelkarakteristieken worden verwerkt. Zo werkt de arbeidsmarkt vandaag. Het is volgens de heer Voorhamme voor onderwijsinstellingen trouwens veel gemakkelijker om competenties vast te leggen dan beroepsprofielen op te maken. Ook voor de VDAB zou dat een goede zaak zijn.

De heer *Ludo Sannen* vindt dat er niet mag worden gesteld dat het beroepsonderwijs eigenlijk een mislukking is. Dat klopt volgens hem misschien ten dele, want dat onderwijs is niet altijd in staat om een voltijds engagement te realiseren voor de leerlingen. Waar ligt de verantwoordelijkheid daarvoor? Mensen in centra voor deeltijds beroepsonderwijs zetten zich volgens de heer Sannen ongeloflijk in om de leerlingen de nodige vorming bij te brengen en om een mogelijke arbeidsbesteding of stage te vinden. Ze vinden echter geen plaatsen in de bedrijfswereld of bij zelfstandigen. Voor allochtone jongeren is het bijna onmogelijk om een werkplaats te vinden. Een voltijds engagement kan maar worden bereikt als het wordt aangeboden.

De heer Sannen wijst erop dat uit de teksten van het VEV die drie tot vier jaar geleden werden geschreven, het engagement om werk te maken van het aanbod van stageplaatsen voor deze jongeren duidelijk bleek. Toch bleek het VEV, dat nu Voka is geworden, niet in staat om zijn leden mee te krijgen. Hopelijk zullen de resultaten van het overleg in het Vesoc voldoende concreet zijn zodat de bedrijfsleiders en leiders van kmo's meewerken in de praktijk. De bereidheid is al jaren aanwezig bij de sociale partners en bij de werkgeversverenigingen, maar dat volstaat niet.

De heer Sannen wijst erop dat er in het beroeps- onderwijs een oefening bezig was over modularisering om zo de ongekwalificeerde uitstroom te vermijden. De certificaten zouden worden verbonden aan modules. Het altemnerend leren zou volgens een systeem van certificaten en deelcertificaten kunnen werken. Dat is volgens de heer Sannen ontzettend belangrijk, niet alleen voor de formele regelgeving en het erkennen van de capaciteiten, maar ook voor de persoonlijkheid van de jongeren.

De minister pleit bij de invulling daarvan voor een maximale helderheid. De heer Sannen kan de redenering volgen dat afnemers de profielen moeten bepalen en dat de clustering en de organisatie bij het onderwijs moeten terechtkomen. De heer Sannen vraagt de minister om daar voorzichtig mee om te gaan. Hij heeft het daarbij niet over de terreinbezetting. De afnemers moeten daarin hun verantwoordelijkheid onderkennen en niet louter het eigenbelang nastreven. Er wordt soms te veel verwacht van het onderwijs. De verwachtingen moeten realistisch zijn. De heer Sannen vreest dat de bedrijfswereld in het formuleren van de beroepsprofielen nogal verregaande eisen zou durven stellen die verder reiken dan wat kan worden gerealiseerd. Er moet over worden gewaakt dat dit geen conflictsituatie veroorzaakt.

De heer *André Van Nieuwkerke* herinnert eraan dat tijdens de vorige regeerperiode in het Vlaams Parlement een resolutie is goedgekeurd waarin aanbevelingen zijn gedaan inzake deeltijds leren. Het lijkt de spreker nuttig dat alle commissieleden die eens doornemen omdat in deze discussie een en ander wordt herkauwd.

Volgens de heer Van Nieuwkerke is de middenstandsopleiding tanende. Inzake de omkadering

mangelt een en ander in de praktijk. Een aantal zelfstandigen verdienen meer ondersteuning. De kwaliteit van de stageplaatsen verzwakt de afgelopen jaren hier en daar wat door het gebrek aan omkadering. Het is volgens de heer Van Nieuwkerke hoog tijd voor een doorlichting want er zit nochtans veel muziek in de middenstandsopleiding.

Mevrouw *Marie-Rose Morel* zegt ervaring te hebben met de middenstandsopleidingen. Die hadden een heel goede naam en de opleidingen zijn met de jaren zwaarder geworden. Voor een middenstander werd het daardoor heel zwaar om de opleiding er nog bij te nemen. Het is natuurlijk positief dat de goede naam op die manier werd behouden, maar misschien schieten de opleidingen hun doel nu een beetje voorbij.

Mevrouw Morel vindt het heel positief dat een kwalificatie kan worden gegeven aan mensen die geen diploma hebben gehaald, maar het moet iets meer worden dan een simpel blaadje papier. Kan er een maatschappelijke beloning aan worden gekoppeld? Dat zou de mensen enorm motiveren.

Mevrouw Morel wil nog een tip geven inzake de stageplaatsen: het moet voor bedrijven administratief gemakkelijker worden gemaakt om met stagiairs te werken. Dat kan ervoor zorgen dat er meer kandidaten zijn. Werken met stagiairs is niet flexibel. Het is soms wel moeilijk voor een bedrijf om te moeten omgaan met strikte schooluren en controles. Een vereenvoudiging kan misschien een effect hebben op het aantal beschikbare stageplaatsen.

Er ontspint zich ten slotte nog een discussie over de lage waardering voor het technisch en het beroepsonderwijs.

Mevrouw *Miet Smet* betwijfelt dat de beschotten tussen het technisch en het algemeen vormend onderwijs wel de enige verklaring zijn voor de lage waardering voor het technisch en beroepsonderwijs. Men heeft het daar volgens haar al dertig jaar over, maar niemand is er ooit in geslaagd ze weg te werken. Is het probleem niet veeleer de lage waardering voor technische beroepen en de mentaliteit terzake in de samenleving? Die is niet te wijten aan de beschotten en men gaat die ook niet veranderen door beschotten weg te nemen.

Mevrouw *Kathleen Helsen* beaamt de woorden van mevrouw Smet. Zij zegt ervaren te hebben wat er gebeurt met de attesten die de scholen op het einde van een schooljaar uitreiken en hoe ouders daarop reageren. Zij heeft ook ervaren in welke mate ouders de niet-bindende adviezen van de vroegere PMS-centra, de huidige CLB's, volgen. Scholen weten zeer goed in te schatten wat kinderen al dan niet kunnen en wat het meest aangewezen is. Daar schort het niet aan een goede oriëntering. De adviezen van scholen en CLB's zijn duidelijk en in heel veel gevallen ook juiste inschattingen, maar het staat elke ouder en leerling vrij om te beslissen wat hij of zij daarmee doet. Er moet rekening worden gehouden met de attesten, maar het gebeurt heel vaak dat, als een leerling een C-attest krijgt, met een duidelijk advies van school en CLB om het jaar niet over te doen, de leerling dat toch doet, binnen het ASO. Iedereen weet dat dit het kind niet ten goede komt. Die ongelukken gebeuren, ook als het gaat over de overgang naar het buitengewoon onderwijs. Er verstrijkt te veel tijd voor die stap wordt gezet.

De heer *Ludo Sannen* is het met mevrouw Helsen eens dat die adviezen niet worden gevolgd. Het gaat inderdaad over een mentaliteit, maar adviezen in het ASO worden vaak verstrekt vanuit een verkeerde inschatting van het technisch onderwijs. Heel wat ASO-leerkrachten kennen het technisch onderwijs onvoldoende. Ze adviseren op basis van hun oordeel dat die leerlingen niet mee kunnen. Ze versterken zo die mentaliteit waarover mevrouw Smet het had. Ze doen het dan ook vaak na het vierde jaar, en niet na de middenschool. Dan is het vaak veel te laat om een goede technische opleiding te krijgen.

Er zijn volgens de heer Sannen een heleboel leerkrachten die nooit in een technische school binnen zijn geweest. Ook bij hen is er een gebrek aan waardering en kennis. Welk verschil is er tussen een richting wiskunde-wetenschappen en wiskunde-elektronica? In de eerste richting gaat het om zuivere en in de tweede om toegepaste wetenschappen. Qua perceptie is er echter een ontzettend groot verschil omdat de onderwijsvorm verschillend is. Eigenlijk is er geen onderscheid. Er wordt op een andere manier wetenschap aangeboden. Industriële wetenschappen is een technische opleiding. Dikwijls is die veel wetenschappelijker dan een aantal opleidingen in het ASO. Het kan

belangrijk zijn om in te grijpen in bepaalde vormen.

2. Antwoord van de minister

De *minister* verklaart vooraf dat hij in zijn antwoorden op deze tussenkomsten iets verder wil gaan dan wat er in de voorliggende beleidsnota staat, door een verband te leggen met de nog in te dienen beleidsnota Onderwijs.

De minister verklaart nogmaals dat hij waar nodig een hele goede aansluiting van het werkgelegenheidsbeleid en het onderwijsbeleid wenst. Of dat beleid bij één of twee ministers ligt, verandert daar volgens hem niets aan. Hij is er zich evenwel van bewust dat dat gevoelige discussies meebrengt, bijvoorbeeld over het deeltijds beroepssecundair onderwijs en over wie de standaarden zet waaraan een opleiding moet voldoen: de wereld van het onderwijs of de wereld van het werk. Er kunnen zich in dergelijke discussies conflicten voordoen, maar de minister is ervan overtuigd dat er syntheses mogelijk zijn, waardoor het beleid vooruit geraakt.

De minister wijst er ook op dat op het ogenblik van het debat over de beleidsnota Werk er een discussienota voorligt in de commissie Onderwijs. De beleidsnota Onderwijs zal pas later worden ingediend. De minister zegt dat de discussienota Onderwijs en de beleidsnota Werk in eenzelfde spoor lopen. Na Nieuwjaar wordt de beleidsnota Onderwijs verder geconcretiseerd, onder meer inzake het deeltijds onderwijs, waarna die zal worden ingediend bij het Vlaams Parlement.

In verband met het deeltijds onderwijs, zegt de minister dat hij ook geen voorstander van het in vraag stellen van de leerplicht tot 18 jaar is. Dat zou volgens hem een vergissing zijn. De minister stelt vast dat ook de leden van de commissie dat niet in vraag stellen. Maar in het deeltijds onderwijs wordt die leerplicht misschien te rigide vertaald. Nu is er sprake van een strak systeem waarbij men bijvoorbeeld week na week steeds twee dagen doorbrengt op de schoolbanken en drie dagen iets anders doet. Ook voor de bedrijven is dat een te rigide systeem. Het is ook niet zeker of dit echt kan beantwoorden aan de behoeftes van sommige mensen en bedrijven.

Momenteel wordt de discussie over een eventuele versoepeling van deze onderwijscomponent gevoerd. De minister hoopt snel tot een beslissing te komen. Hij is er niet zeker van dat het deeltijds onderwijs wel zo rigide moet georganiseerd worden of dat die leerlingen elke week twee dagen op de schoolbanken moeten doorbrengen.

Sommige mensen vinden het verwerven van werkervaring van prioritair belang. De minister zegt er steeds van uit te gaan dat deze jongeren in het leerplichtonderwijs zitten. De terugkoppeling tussen de werkomgeving en het onderwijs moet zeker bewaard worden. De centra voor deeltijds onderwijs moeten volgens de minister zelf eens onderzoeken of de onderwijscomponent soepeler kan worden opgevat.

Volgens de minister is de mislukking van het systeem van het deeltijds leren ook aan een gebrek aan maatschappelijk engagement te wijten. Dat geldt voor alle mogelijke werkgevers. De privé-sector heeft zijn engagementen ten aanzien van het deeltijds leren afgebouwd. De lokale overheden en de non-profitsector hebben op dit vlak echter helemaal niets gedaan. Alle werkgevers moeten tot een groter engagement bewogen worden. Er moet deze moeilijke doelgroep een voltijds aanbod kunnen worden voorgelegd. Aangezien veel van deze jongeren met persoonlijke of familiale problemen kampen, moet dat aanbod een brede waaier aan mogelijkheden omvatten. De minister verklaart dat hij zich daarvoor zal inzetten.

Het experiment 'deeltijds onderwijs' is ondertussen twintig jaar oud. Meer dan de helft van de jongeren in kwestie krijgt weliswaar een onderwijsaanbod, maar geen werkervaring, stageplaats of activiteit. Dat is een drama. Het gaat misschien maar om een kleine groep mensen, maar zelfs die paar duizend jongeren zijn belangrijk genoeg voor het beleid om daar grote aandacht voor te hebben. De rechtvaardigheid van een beleid meet zich immers ook aan wat wordt gedaan voor de zwakste groepen.

Het gaat om een complex probleem, maar de minister stelt toch optimistisch gestemd te zijn. Tijdens het Vesoc-overleg werd met de sociale partners een intentieverklaring ondertekend om tot een Vlaams werkgelegenheidsakkoord te komen. In het akkoord wordt sterk de klemtoon gelegd op het ontwikkelen van alternerend

leren en werken, en op het creëren van stage- en werkervaringen. De minister voelt dat er een reëel bewustzijn aanwezig is bij de Vlaamse sociale partners om mee te gaan in de grote ambitie van de regering voor die zwakke groep van jongeren. De ideale situatie waarnaar wordt gestreefd is er een waarbij van de jongeren een voltijds engagement wordt gevraagd terwijl er voldoende aanbod is. De minister heeft de indruk dat de sociale partners de regering op dat vlak een helpende hand reiken. Natuurlijk zal daarnaast ook een beroep moeten worden gedaan op lokale overheden, de non-profitsector, ngo's, specifieke projecten, enzovoort.

Er werd gevraagd hoe het specifieke probleem van het deeltijds beroepssecundair onderwijs zich situeert in de bredere context van deeltijds leren. De minister wil nog twee elementen toevoegen die niet in de beleidsnota staan, maar die in het kader van de beleidsnota Onderwijs kunnen aan bod komen. Er bestaat inderdaad meer dan enkel de centra voor deeltijds onderwijs. Er zijn ook de centra voor deeltijdse vorming die dikwijls gegroeid zijn uit meer sociale initiatieven. Er is bijvoorbeeld ook Syntra. Er zijn de alternerende beroepsopleidingen in het buitengewoon secundair onderwijs, die goed werken. De vraag is hoe daarmee wordt omgegaan. De minister is niet voor een benadering waarbij wordt geüniformiseerd of afgeslankt. Er moet een stuk worden geüniformiseerd en misschien een gemeenschappelijke naam bedacht, maar er is vooral nood aan afstemming in meersporigheid.

De verschillende sporen kunnen dus blijven bestaan, maar moeten op elkaar worden afgestemd. Er moeten duidelijke taakverdelingen worden georganiseerd waarbij er aan netwerking moet worden gedaan.

Dit probleem moet niet worden benaderd vanuit structuren, instellingen of statuten, maar vanuit individuele trajecten voor de betrokken jongeren. Er moet een trajectbegeleiding worden ontwikkeld voor schoolmoeë jongeren die kan wisselen naargelang de situatie. Er wordt met andere woorden maatwerk geboden. Dat heeft praktische gevolgen en er moet in trajectbegeleiding en -begeleiders worden geïnvesteerd.

De minister wil nog een idee lanceren, dat misschien controversieel is. Stel dat men erin slaagt een voltijds engagement te eisen met daartegen-

over voldoende aanbod. Zullen we dan blijven zeggen dat wie dit heeft doorlopen maar geen secundair onderwijsdiploma heeft, als ongekwalificeerde uitstroom wordt aanzien? Dat klinkt bijna alsof het uitschot is. De minister vindt dat maatschappelijk fout. Van een jongere die in zijn leertijd om vijf uur opstaat om bij een bakker te gaan werken, kunnen we moeilijk zeggen dat die ongekwalificeerd uitstroomt. Dat is triest, want hij heeft zich hard ingezet. We moeten nadenken wat ongekwalificeerde uitstroom betekent. Moeten we geen kwalificaties benoemen voor jongeren die geen diploma secundair onderwijs hebben, maar die toch inspanningen hebben geleverd en iets hebben geleerd?

Deze gedachtegang brengt de minister bij het bredere verhaal van titels van beroepsbekwaamheid en certificaten, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen een certificaat voor iemand die iets kan, versus een diploma voor iemand van wie verondersteld wordt een brede vorming te hebben genoten. Certificering is belangrijk, maar ligt gevoelig, onder meer in onderwijskringen. De vrees leeft dat jongeren het daardoor minder belangrijk zullen vinden om een diploma te halen. We moeten daarvoor opletten, maar het is ook geen oplossing om mensen die zich toch hebben ingespannen zonder iets de wereld in te sturen. Ze moeten iets hebben waar ze eventueel later een aantal elementen aan toe kunnen voegen zodat het op den duur allemaal samen toch een diploma vormt.

Dat brengt de minister bij de kwalificaties, kwalificatiestructuren en titels voor beroepsbekwaamheid. Hij heeft verstaan dat mevrouw Tamsamani en mevrouw Michiels het belang van titels een beetje in vraag stelden. Die titels zijn belangrijk voor een transparante arbeidsmarkt. Een werkgever moet weten wie bij hem solliciteert. Als we een goed functionerende, doorzichtige arbeidsmarkt willen waar iedereen aan de bak komt, dan moeten we vertrekken van een kwalificatiestructuur waarin alle mogelijke kwalificaties zijn opgenomen. Mensen die een bepaalde kwalificatie hebben, moeten ook dat etiket krijgen. Dat moet gebeuren op een opbouwende manier, ook voor diegenen die vandaag nog steeds ongekwalificeerd worden genoemd.

De minister zegt dat het inderdaad zo is dat het in het informele circuit gebruikelijk is om iemand aan te werven die men kent en die er capabel

uitziet. Er is echter ook een formeel circuit, bijvoorbeeld via de VDAB. Via dat circuit moet men ervan verzekerd zijn wat mensen kunnen en wat niet en dat gebeurt via titels van beroepsbekwaamheid. De minister zegt dat er zo moet gewerkt worden, anders wordt de ontwikkeling van de arbeidsmarkt gehinderd.

De beste illustratie daarvan is dat de mensen klagen over werkzoekenden die door de VDAB worden gestuurd, maar niet beantwoorden aan de vereisten. Het gaat daarbij niet alleen over attitudes, maar ook over competenties. Ongetwijfeld laat de VDAB soms ook mensen links liggen van wie hij de competenties niet opmerkt. Misschien vist de VDAB soms in een te kleine poel en daarom stuurt hij iemand die niet helemaal geschikt is. Dat leidt tot grote wederzijdse frustraties. Het in kaart brengen van bekwaamheden van mensen, het geven van titels aan mensen die objectief beantwoorden aan een aantal vereisten, is daarom belangrijk voor de arbeidsmarkt. De werkzoekenden moeten immers tot bij de werkgevers geraken. Titels van beroepsbekwaamheid hebben een effect voor de mensen. Ze zijn er iets meer mee.

Het deeltijds leren zou moeten worden gevaloriseerd door titels voor beroepsbekwaamheid. Die titels zijn geen diploma maar kunnen later wel een onderdeel daarvan vormen.

De vraag werd gesteld wie die beroepsprofielen maakt. Wie maakt die titels, wie zet de standaarden?

De minister pleit voor een maximale helderheid en eenvoud. Als het gaat over beroepen, moet er van beroepsprofielen worden uitgegaan. En het is de afnemer – het bedrijfsleven, de sociale partners, de SERV, de profit- en non-profitsector – die dat beroepsprofiel moet opstellen. Het is ook de afnemer die de standaarden moet zetten. De vraag is daarbij wat het vereiste minimum is aan competenties opdat iemand een titel voor beroepsbekwaamheid kan krijgen.

Vandaag is dat volgens de minister een heel ingewikkeld kluwen. In het onderwijs werken we met eindtermen, specifieke eindtermen, afgeleide specifieke eindtermen. Eigenlijk overlappen die specifieke eindtermen gedeeltelijk de standaarden voor beroepsprofielen. Het resultaat is een onwaarschijnlijk ingewikkelde procedure. De minister pleit dan ook voor eenvoud. Beroepsprofielen en

standaarden moeten worden opgesteld vanuit de SERV, weliswaar met een marginale toetsing vanuit de onderwijswereld. De organisatie en clustering van opleidingen is de verantwoordelijkheid van het onderwijs. De minister geeft een voorbeeld. De SERV stelt een beroepsprofiel en standaarden op voor een betonvloerder en een tegellegger. Het onderwijs kan die opleidingen samen aanbieden in een cluster 'bouw'. Dat is een veel eenvoudigere taakverdeling. We moeten ons dan wel bezinnen over de vraag of er nog afgelijke specifieke eindtermen nodig zijn.

De minister is het niet eens met mijnheer Van Baelen, die stelt dat er dan sowieso iemand terrein verliest. Ook de interpretatie die de heer Van Baelen aan de nota geeft is volgens de minister niet juist. De heer Van Baelen stelt dat de minister de VDAB een sterk sturende centrale rol toebedeelt. Dat is echter niet het geval. In de tekst staat dat de opleiders, waaronder de VDAB, maar ook andere, zullen worden samengebracht. De minister wil een geïntegreerd beleid voeren. De beleidsvoorbereiding gebeurt interdepartementaal door een soort stuurgroep. Hoe de beleidsuitvoering zal gebeuren, hangt een beetje af van de evolutie van het BBB. Het gaat dus over verschillende actoren en niet alleen over de VDAB.

Een aantal commissieleden hebben gevraagd hoe het nu precies zit met de elders verworven competenties en beroepstitels. De nota is volgens de minister redelijk precies over de manier waarop hij de prioriteiten willen stellen bij het uitwerken van de beroepstitels. Men zal beginnen met de knelpuntberoepen. Er zijn geen andere criteria dan degene die in de nota staan. Het is ook nog niet helemaal duidelijk wie dat portfolio maakt. Er moet ook nog worden gespecificeerd hoe de beoordelingsinstanties er moeten uitzien. Daar moeten uiteraard de nodige middelen voor worden uitgetrokken.

De minister zegt dat de stagedatabank een initiatief is dat is ontstaan bij Voka en dat is overgenomen door de VDAB en Onderwijs. Die databank zal binnen afzienbare tijd een operationeel instrument zijn.

Over de rol van de RTC's zegt de minister dat het niet helemaal duidelijk is welke rol ze terzake vandaag in de praktijk spelen.

De RTC's bestrijken niet het hele grondgebied. Zo is er geen in Vlaams-Brabant. De regering heeft

het idee ten laatste tegen 2008 naar die volledige dekking te streven, met een adequate financiering, waarbij men dus uitgaat van het aantal door die RTC's te bedienen mensen. Er wordt nu voorzien in een overgangsregeling, met een evolutie van de huidige situatie naar een situatie waarin die RTC's reeds worden gefinancierd in verhouding tot dat aantal mensen in hun omgeving. Het is de bedoeling geleidelijk tot een wat billijker financieringssysteem te komen, zonder dat er iemand benadeeld wordt. Er zal uiteindelijk misschien een soort provinciale RTC-structuur komen. In elk geval moet die structuur provinciaal adequaat zijn. De minister kan zich echter inbeelden dat men zegt dat het niet overal om één RTC moet gaan. Vandaag is er trouwens een provincie met drie RTC's. Het moet wel om een robuuste structuur gaan.

De partnerschappen hebben niets te maken met het concept 'brede school'. Met partnerschappen bedoelt de minister heel concreet partnerschappen inzake infrastructuur en materieel tussen scholen en bedrijven en scholen onderling.

Er werd gesproken over de relatie tussen ASO, TSO en BSO. De minister stelt nogal voorzichtig te zijn, wanneer er wordt gepraat over beschotten tussen deze onderwijsvormen. Er is volgens hem vandaag daarop nog geen pasklaar antwoord. Hij denkt dat er inzake beschotten en de studiekeuze nog enkele jaren wat proeftuinen moeten werken om te zien wat het beste is. Er moet worden vertrokken vanuit de ervaringen en een en ander moet worden vergeleken. Het is echter te vroeg om al een definitieve uitspraak te doen.

De minister zegt dat het probleem niet alleen ligt in beschotten tussen ASO, TSO en BSO, maar ook in het feit dat er in steden als Antwerpen en Mechelen geen goed aanbod aan nijverheidsscholen meer is. Die zouden opnieuw uit de grond moeten worden gestampt. Dat is niet evident, maar er moet over worden nagedacht. Het aanbod moet er sowieso zijn.

De minister is er ook zeker van dat het probleem ook te maken heeft met de mentaliteit, maar als er sprake is van een structuur waarbij als gevolg van de mentaliteit de keuze voor het veeleer technische en beroepsgerichte vaak een keuze na een mislukking is, dan is ook het systeem slecht. De minister gelooft toch dat de structuur moet worden uitgetest. Het onderwijs van de toekomst zal loskomen van de structuur van vakken en clusters van vakken.

De minister merkt het pleidooi van de heer Tavernier voor algemene vorming op. De minister stelt echter dat die algemene vorming toch ook techniek en technologie moet behelzen. Wat vandaag algemene vorming wordt genoemd, is volgens de minister geen algemene vorming. Het is een voorbereiding op latere wetenschappelijke studies.

Wanneer over de mentaliteit tegenover het technisch en het beroepsonderwijs wordt gesproken, dan belanden we volgens de minister in een heel ander debat: slagen we er als samenleving in om wat meer respect te vragen voor het gezag van leerkrachten, begeleiders, enzovoort. De minister is van oordeel dat een gemeenschapsvoorziening enkel kan blijven bestaan als degenen die de dienst leveren ook met enig gezag zijn bekleed en als er respect is voor dat gezag en voor hun adviezen. Dat veranderen gebeurt niet met een vingerknip.

Wat de middenstandsopleiding betreft, is de minister het helemaal eens met de heer Van Baelen. De opleiding is heel performant, maar het aantal inschrijvingen loopt dramatisch terug. Dat is een maatschappelijke ontwikkeling. Er is immers geen duidelijke verklaring. Soms wordt het deeltijds beroepssecundair onderwijs als reden vernoemd, want dat onderwijs houdt de belofte in dat men meer zal verdienen – al vinden veel afgestudeerden geen werk. De cijfers kloppen echter niet. De middenstandsopleiding is gezakt van 12.000 naar minder dan 6.000. In dezelfde periode steeg het deeltijds beroepsonderwijs van 4.000 naar 6.000. Waarom wil men iets dat ontzettend succesvol is op het vlak van professionele inschakeling niet doen? De minister zegt geen pasklaar antwoord te hebben. Hij stelt dat er zeker moet naar gestreefd worden het aantal inschrijvingen in de middenstandsopleidingen opnieuw laten stijgen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Koen

Trees

VAN DEN HEUVEL MERCKX-VAN GOEY
